

GC-016050

Seat No. _____

B. A. (Sem. VI) Examination

March / April - 2019

BAOOC603 : Sanskrit

(Core Course - 313) (કાદમ્બરી – મહાશ્વેતાવૃત્તાન્તઃ મહાકવિ બાળભટ્ટ)

Time : 3 Hours]

[Total Marks : 70

૧ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરો : ૪

(૧) અથ ગીતાવસાને મૂકીભૂતવીળા પ્રશાન્તમધુકરમધુરરુતેવ કુમુદિની સા કન્યકા સમુત્થાય પ્રદક્ષિણીકૃત્ય કૃતહરપ્રમાળા પરિવૃત્ય સ્વભાવધવલતયા તપઃપ્રગલ્ભયા દૃષ્ટ્યા સમાશ્વાસયન્તીવ, પુણ્યૈરિવ સ્પૃશન્તી, તીર્થજલૈરિવ પ્રક્ષાલયન્તી, તપોભિરિવં પાવયન્તીં, શુદ્ધિમિવ કુર્વાળા, વરપ્રદાનમિવોપપાદયન્તી, પવિત્રતામિવ નયન્તી, ચન્દ્રાપીડમાષભાષે ‘સ્વાગતમતિથયે, કથમિમાં ભૂમિમનુપ્રાપ્તો મહાભાગસ્તદુત્તિષ્ઠાગમ્યતામનુભૂય- તામતિથિ સત્કારઃ’ ઇતિ ।

(૨) ઇતિ પરિસમાપિતાહારાં નિવર્તિતસન્ધ્યોચિતાચારં શિલાતલે વિશ્રબ્ધમુપવિષ્ટાં નિભૃતમુપસૃત્ય નાતિદૂરે સમુપવિશ્ય મુહૂર્તમિવ સ્થિત્વા ચન્દ્રાપીડઃ સવિનયમવાદીત – ‘ભગવતિ ! ત્વત્પ્રસાદપ્રાપ્તિપ્રોત્સાહિતેન કુતૂહલેનાકુલીક્રિયમાળો માનુષતાસુલભો લધિમા બલાદનિચ્છન્તમપિ માં પ્રશ્નકર્મણિ નિયોજયતિ । જનયતિ હિ પ્રભુપ્રસાદલવોઽપિ પ્રાગલભ્યમધીરપ્રકૃતેઃ । સ્વલ્પાપ્યેકદેશાવસ્થાને કાલકલા પરિચયમુત્પાદયતિ ।

(બ) મહાશ્વેતાએ કરેલો ચંદ્રાપીડનો અતિથિસત્કાર વિશે નોંધ લખો. ૧૦

અથવા

મહાશ્વેતાનું પાત્રાલેખન કરો.

૨ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરો :

૪

- (૧) તાં ચ પ્રરુદિતાં દૃષ્ટ્વા ચન્દ્રાપીડસ્તત્ક્ષણમચિન્તયત્ – “અહો દુર્નિવારતા વ્યસનોપનિપાતાનાં યદીદૃશીમપ્યાકૃતિમનભિભવનીયામાત્મીયા કુર્વન્તિ । સર્વથા ન ન કચ્ચન સ્પૃશન્તિ શરીરધર્માણમુપતાપાઃ । બલવતી હિ દ્વન્દ્વાનાં પ્રવૃત્તિઃ । ઇદમપરમધિકતરમુપજનિતમતિમહન્મનસિ મેં કૌતુકમસ્યાં બાષ્પસલિલપાતેન । ન હ્યલ્પીયસા શોકકારણેન ક્ષેત્રીક્રિયન્ત એવં વિધા મૂર્તયઃ । ન હિ ક્ષુદ્રનિર્ધાતપાતાભિહતા ચલતિ વસુધા ।”
- (૨) સાહં પિતૃભવને બાલતયા કલમધુરપ્રલાપિની વીણેવ ગન્ધર્વાણામઙ્કાદઙ્ક સચ્ચરન્ત્યવિદિતસ્નેહશોકાયાસમનોહરં શૈશવમતિનીતવતી । ક્રમેણ ચ કૃતં મે વપુષિ, વસન્ત ઇવ મધુમાસેન, મધુમાસ ઇવ નવપલ્લવેન, નવપલ્લવ ઇવ કુસુમેન, કુસુમ ઇવ મધુકરેણ, મધુકર ઇવ મદેન, નવયૌવનેનં પદમ ।

(બ) પુંડરીકનું પાત્રાલેખન કરો.

૧૦

અથવા

બાણની શૈલી પર નોંધ લખો.

૩ (અ) નીચેનામાંથી ગમે તે એક ગદ્યખંડનો અનુવાદ કરો :

૪

- (૧) તેન ચ કણોવતંસીકૃતાં વસન્તદર્શનાનન્દિતાયાઃ સ્મિતપ્રભમિવ વનશ્રિયઃ. મલયમારુતાગમનાર્થલાજાઞ્જલિમિવ મધુમાસસ્ય, યૌવનલીલામિવ કુસુમલક્ષ્મયાઃ, સુરતપરિશ્રમસ્વેજજલકણજાલકાવલીમિવ રતતઃ, ધ્વજચિહ્નચામરપિચ્છિકામિવ મનોભવગજસ્ય, મધુકરકામુકાભિસારિકામ્, કૃતિકાતારાસ્તબકાનુકારિણીમ્, અમૃતબિન્દુનિસ્યન્દિનીમ્, અહષ્ટપૂર્વા કુસુમમઞ્જરીમદ્રાક્ષમ ।
- (૨) સખે પુણ્ડરીક ! નૈતદરુપં ભવતઃ । ક્ષુદ્રજનક્ષુણ્ણ એષ માર્ગઃ । ધૈર્યધના હિ સાધવ । કિં યઃ કશ્ચિત્પ્રાકૃતં ઇવ વિક્લવીભવન્તમાત્માનાં ન રુણત્સિ । કુતસ્તવાપૂર્વોઽયમધેન્દ્રિયોપપ્લવો યેનાસ્યેવં કુતઃ ? ક્વ તે તદ્ધૈર્યમ ? ક્વસાવિન્દ્રિયજયઃ ? ક્વ તદ્વશિત્વ ચેતસઃ ? ક્વ સા પ્રશાન્તિ ? ક્વ તત્કુલક્રમાગતં બ્રહ્મચર્યમ્ ? ક્વ સા સર્વવિષયનિરુત્સુકતા ? ક્વ તે ગુરુપદેશાઃ ? ક્વ તાનિ શ્રુતાનિ ? ક્વ તા વૈરાગ્યબુદ્ધયઃ ? ક્વ તદુપભોગવિદ્વષિત્વમ્ ?

(બ) ટૂંકનોંધ લખો : (ગમે તે બે)

૧૦

- (૧) વસંત વર્ણન
- (૨) કપિજલનો ઉપદેશ
- (૩) સિદ્ધાચતન વર્ણન: ।
- (૪) અપ્સરસાં ચતુર્દશકુલાનિ ।

૪ કથા અને આખ્યાયિકા ના લક્ષણો જણાવી 'કાદમ્બરી' નો સાહિત્ય પ્રકાર જણાવો.

૧૪

અથવા

૪ બાણભટ્ટના જીવન, સમય અને કૃતિઓ વિશે નોંધ લખો.

૧૪

૫ (અ) યોગ્ય વિકલ્પ પસંદ કરી ખાલી જગ્યા પૂરો :

૮

- (૧) કવિ બાણનો જન્મ _____ વંશમાં થયો.
 - (અ) સારસ્વત (બ) કાશ્યપ (ક) વાત્સાયન
- (૨) બાણની શૈલી _____ ગણી શકાય.
 - (અ) વૈદર્ભી (બ) ગૌડી (ક) પાંચાલી
- (૩) બાણની અધૂરી રહેલ 'કાદમ્બરી' ની પૂર્તિ _____ પુત્રે પૂરી કરી.
 - (અ) શાલિનભટ્ટ (બ) પુલિનભટ્ટ (ક) કુલિનભટ્ટ
- (૪) ચન્દ્રાપીડસ્ય અશ્વ _____ આસીત્ ।
 - (અ) ઇન્દ્રાયુધ: (બ) કુસુમાયુધ: (ક) પુષ્પાયુધ:
- (૫) મહાશ્વેતાયા: ભિક્ષાભાજનં સ્વયંપતિતૈ: _____ અપૂર્યત ।
 - (અ) પુષ્પૈ: (બ) કન્દમૂલૈ: (ક) ફલૈ:
- (૬) મહાશ્વેતાયા: માતા _____ નામની અપ્સરા: આસીત્ ।
 - (અ) મેનકા (બ) ગૌરી (ક) ઉર્વશી
- (૭) _____ કવીનાં નિકષં વદન્તિ ।
 - (અ) પદ્યં (બ) ગદ્યં (ક) મહાકાવ્ય
- (૮) ચિત્રરથ: _____ અસ્તિ ।
 - (અ) ગન્ધર્વરાજ: (બ) સિદ્ધરાજ: (ક) અરિઞ્જય:

(બ) જોડકાં જોડો :

૬

અ-વિભાગ

બ-વિભાગ

- (૧) કથા
- (૨) બાળ:
- (૩) હર્ષચરિતે
- (૪) મન્મથ:
- (૫) ચિત્રરથ:
- (૬) પારિજાતમંજરી

- (૧) બાળસ્ય વૃત્તાન્ત:
- (૨) કામદેવ:
- (૩) અચ્છોદસરોનિર્માતા
- (૪) કલ્પિતવૃત્તાન્તા
- (૫) ક્ષીરસાગરાદુઘ્નતા
- (૬) કા મે ભુજંગતા ?